

Philip Nitschke is een 'zachtaardige' euthanasiepionier. 'Jammer dat hij geobsedeerd is door de zelfmoordcapsule'

De bedenker van de Sarco wil best praten – tot zijn vrouw ingrijpt en doorverwijst naar hun advocaat. Wie is deze Australische arts en euthanasievoorvechter die een zelfmoordapparaat ontwierp waarmee vorige week een Amerikaanse vrouw haar leven beëindigde?

- Auteurs
 - [Bas Blokker](#)

Philip Nitschke in een Sarco in Rotterdam. Foto Ahmad Seir / AP Photo

Een ultrakort gesprek op de donderdagochtend. Philip Nitschke neemt de telefoon aan. Drie dagen eerder heeft het Nederlandse Openbaar Ministerie huiszoeking gedaan in de Haarlemse woning van de voorvechter van bewuste zelfdoding. Waarom? „Vanwege de overijverige Zwitsers”, zegt Nitschke in dat telefoongesprekje. Anderhalve week geleden doodde een Amerikaanse vrouw zichzelf in Zwitserland in een luchtdicht afgesloten capsule die Nitschke heeft ontworpen en geproduceerd, de [Sarco](#). Ze drukte op een knop waardoor stikstofgas de capsule in stroomde en zij binnen enkele minuten overleed.

Maandag kwamen Nederlandse opsporingsambtenaren op verzoek van de Zwitserse justitie bij Nitschke met een huiszoekingsbevel. Op donderdag wil Nitschke er wel over vertellen, maar na twee zinnen klinkt al de stem van zijn vrouw Fiona Stewart op de achtergrond: „Met wie praat je?” Daarna neemt zij subiet de telefoon over en verwijst naar hun advocaat. Op de achtergrond sputtert haar echtgenoot nog wat tegen: „We kunnen toch niet niets zeggen?”

„Zo ken ik Philip”, zegt Tom Curran, hoofd van de Ierse tak van Exit International telefonisch. „Hij wil zich altijd uitspreken.” Vanaf het moment dat hij in 1997 Exit International oprichtte, heeft de Australische Nitschke (1947) zich vrijmoedig in de publiciteit begeven met telkens nieuwe methoden

om terminaal zieke mensen te helpen zichzelf op een pijnloze manier het leven te benemen: van een plastic zak tot het slaapmiddel Nembutal, tot de Sarco. „Hij is een pionier”, zegt Curran.

[Lees ook](#)

[Arrestaties in Zwitserland na zelfdoding in capsule](#)

Euthanasiewet

Begonnen als natuurkundige en daarna natuurpark *ranger* in de Australische regio Northern Territory, koos Nitschke ten slotte voor een medische loopbaan. In 1995 plaatste hij met enkele collega-artsen een advertentie in de krant waarmee ze een lokale euthanasiewet steunden, tegen het beleid van de officiële artsorganisatie. Met één stem verschil werd de wet aangenomen en Nitschke was naar eigen zeggen [de eerste arts](#) die, in september 1996, een doodzieke man hielp sterven onder de bepalingen van deze wet. Vlak daarna werd de wet nietig verklaard door het Australische parlement.

In de jaren erna haalde Nitschke met enige regelmaat het internationale nieuws als hij patiënten bijstond die hetzij via een nieuwe methode, hetzij om een nieuwe reden (niet terminaal ziek, maar alleen met doodswens, hetzij op een nieuwe plek (Exit International hielp honderden mensen naar Mexico te reizen waar ze gemakkelijk aan dodelijke medicijnen konden komen) wilden sterven.

Wetgeving sluit altijd bepaalde groepen uit van het recht voor de eigen dood te kiezen

Tom Curran Exit International

In 2009 wilde Nitschke een reeks lezingen over hulp bij zelfdoding geven in Groot-Brittannië. Aan de grens werd hij negen uur vastgehouden en ondervraagd.

In kleine zaaltjes vertoonde hij het instructiefilmpje *Doing it with Betty*, waarin een verpleegster toonde hoe de *exit bag* dicht te tapen. „Misschien niet ieders *cup of tea*”, tekende de aanwezige [NRC-correspondent](#) op uit de mond van Nitschke, maar „relatief gemakkelijk, snel en in het lichaam is niets te vinden wat wijst op zelfdoding”.

Vredige pil

Zo bleef ‘Dr Death’, zoals zijn niet bijster originele bijnaam luidde (die al eerder ook aan euthanasiepleitbezorger Jack Kevorkian werd gegeven), zoeken naar manieren om de zelfgekozen dood voor iedereen bereikbaar te maken. Daartoe diende ook het *Peaceful Pill Handbook (Vredige pil*, in het Nederlands) dat hij in 2006 met zijn vrouw Fiona Stewart schreef. Het biedt een overzicht van methodes en in toelichtingen was Nitschke altijd bereid adressen te geven waar eventueel medicijnen te krijgen waren.

De Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levens einde (NVVE) verwijst leden die een doodswens hebben, maar niet in aanmerking komen voor euthanasie op grond van de Nederlandse wetgeving, door naar de uitgever van dit handboek. „Nitschke probeert daarin objectieve informatie te geven over vredige manieren om je leven te beëindigen”, zegt Fransien van ter Beek, voorzitter van de raad

van bestuur van de NVVE. Dat is belangrijk werk, vindt ze, zolang er mensen zijn met een doodswens die niet via euthanasie mogen worden geholpen bij het beëindigen van hun leven. „Idealiter komt er een door de overheid gereguleerd stervensmiddel”, zegt Van ter Beek. „Maar zolang dat er niet is, zullen er telkens manieren zoals de Sarco opduiken.”

[Lees ook](#)

[Australische arts Nitschke trekt aandacht met controversiële zelfmoordkist](#)

Depressie

De NVVE geeft geen instructies voor zelfdoding, zoals Nitschke dat in Groot-Brittannië deed, maar verwijst „getrapt”, zoals Van ter Beek het zegt, naar „openbare, niet verboden” bronnen waarin dergelijke instructies te vinden zijn. Uitgeverij Exit hanteert volgens haar zorgvuldigheidseisen, zoals een leeftijdsgrens (ouder dan vijftig jaar) en een legitimatieplicht.

Nitschke („een bevlogen idealist”, zegt Van ter Beek) actualiseert het boek elk half jaar. In het voorwoord schreef hij dat zijn boek bedoeld is voor ernstig zieke en lijdende mensen, niet voor „jonge en onnadenkende” mensen, of voor wie lijdt aan een psychiatrische aandoening of depressie. Maar hij maakte ook een afweging: „Het risico dat dit boek wordt misbruikt is geen rechtvaardiging voor het onthouden van deze informatie aan ernstig zieke of oudere mensen.”

Dit is waar de wegen van Nitschke en sommige andere voorvechters van het recht op zelfbeschikking uiteen beginnen te lopen. Boudewijn Chabot, een Nederlandse psychiater die de stikstofmethode bedacht waar Nitschke zijn Sarco op baseerde en die Nitschke „al twintig jaar op congressen” tegenkomt, [zei](#) vorige week in *NRC*: „Bij hem is zelfbeschikking een mantra, bij mij overheerst de twijfel. Wie is het ‘ik’ dat zelf beschikt? Je kunt die twijfel overschreeuwen: ‘ik wil zelf beschikken’. Zo jaag je de twijfel weg. Maar die twijfel moet er altijd zijn, vind ik.”

In 2009 wilde Nitschke lezingen over hulp bij zelfdoding geven in Groot-Brittannië. Aan de grens werd hij negen uur vastgehouden en ondervraagd

Tom Curran vindt het goed en belangrijk dat Nitschke is blijven „pionieren” waar andere pleitbezorgers vooral hun energie hebben gestoken in het lobbyen voor wetgeving. „Maar wetgeving sluit altijd bepaalde groepen uit van het recht voor de eigen dood te kiezen.” Zo is de praktijk van euthanasie volgens Curran al zo’n tien jaar blijven stilstaan.

Ook hij heeft zo zijn verschillen van mening met Nitschke, die hij een „heel zachtaardige en heel intelligente man” noemt. „Ik vind het jammer dat hij geobsedeerd is geraakt door de Sarco.” Curran heeft naar eigen zeggen meegewerkt aan de ontwikkeling van de capsule. „Prima methode, maar niet voor iedereen bereikbaar. En dat is mijn streven: dat iedereen op eigen voorwaarden kan beslissen of ze willen doorleven of sterven. Niet iedereen heeft de middelen of de kracht om naar Zwitserland te reizen.”

Geen verdachte

Maandag namen de Nederlandse autoriteiten twee laptops en een niet werkend prototype van de Sarco mee, zegt Nitschke's advocaat Tim Vis telefonisch. Hij wil er enkele aantekeningen bij plaatsen. Philip Nitschke en Fiona Stewart zijn (nog) niet als verdachte aangemerkt. Vis heeft een klaagschrift tegen de procedure ingediend, en zolang de raadkamer daarover geen uitspraak heeft gedaan mogen de spullen niet aan Zwitserland worden overgedragen. En ten derde: hulp bij zelfdoding is in Zwitserland wettelijk toegestaan, mits daarbij geen sprake is van een „zelfzuchtig motief”, aldus Vis. „En het is gebruikelijk dat justitie in Zwitserland een onderzoek instelt zodra zich een geval van hulp bij zelfdoding heeft voorgedaan.”

Praten over zelfdoding kan bij de landelijke hulplijn 113 Zelfmoordpreventie. Telefoon 0900-0113 of chat op [113.nl](https://www.113.nl).